

ROZDZIAŁ ÓSMY

Rozdział ten omawia nagrodę dla sprawiedliwego i karę dla niegodziwego w Przyszłym Świecie oraz to, na czym polega istnienie tamtego świata.

1

Ukrytym dobrem [zarezerwowanym] dla sprawiedliwych jest życie w Przyszłym Świecie. Będzie to życie, któremu śmierć nie będzie towarzyszyć, ani zło dobru. Napisano w Torze: „żeby ci się wiodło i żebyś długo żył” (*Dewarim* 22, 7). Słowa „żeby ci się wiodło” z ustnej tradycji odnosimy do świata, gdzie wszystko jest dobre, natomiast słowa „i żebyś długo żył” do świata, który jest wieczny, to znaczy do Przyszłego Świata. Nagrodą dla ludzi prawych jest dar rozkoszy i dobra, natomiast karą dla wszetecznych jest to, że nie otrzymają tego życia, lecz zostaną odcięci i umrą. Każdy, kto nie otrzyma tego życia, umiera i jego udziałem nie jest wieczne życie w wieczności; zostaje odcięty z powodu swojej niegodziwości i przepada, tak jak zwierzęta. Wspomina się o tym odcięciu w Torze, w miejscu, w którym padają słowa: „ta dusza zostanie całkowicie odcięta” (*Bemidbar* 15, 31). Ustna tradycja uczy nas, że słowo „odcięta” odnosi się do tego świata, a wyraz „całkowicie” do Przyszłego Świata, co oznacza, że dusza, oddzielona od ciała na tym świecie, nie dostąpi udziału w Świecie Przyszłym, lecz również od niego zostanie odcięta.

2

Życie Przyszłego Świata nie dotyczy ciała ani żadnej fizycznej formy. Przyszły Świat zamieszkują dusze sprawiedliwych, pozbawione ciał, niczym służebne anioły. Jako że nie mają fizycznej formy, nie potrzebują jedzenia ani picia, ani nie dotyczą ich żadne sprawy fizycznego ciała, takie jak siedzenie, stanie, spanie, śmierć, smutek, śmiech itp. Mędrcy minionych wieków nauczali, że w Przyszłym Świecie nie ma jedzenia, picia ani stosunków cielesnych, sprawiedliwi ludzie natomiast mają korony na swych głowach, i czerpią radość z promieniowania wypływającego z Bożej Obecności. Ukazuje to, że z racji tego, iż [w Świecie Przyszłym] nie jada się ani nie pije, przebywający tam ludzie nie mają ciała. Gdy mówi się, że sprawiedliwi „siedzą”, używa się wyrażenia figuratywnego, oznaczającego, że prawi ludzie po prostu tam przebywają, bez trudu czy pracy. Podobnie gdy mówi się, że na swych głowach

noszą korony, odnosi się to do wiedzy, z powodu której uzyskali udział w Przyszłym Świecie. Ich wiedza zawsze przebywa z nimi, niczym korona na głowie, jak powiedział Szlomo: „w koronie, którą włożyła mu na głowę jego matka” (*Pieśń nad Pieśniami* 3, 11). Napisano również: „wieczna radość będzie nad ich głowami” (*Jesaja* 51, 11) – ale przecież radość nie jest czymś, co może być na głowie. Gdy mówi się, że będą czerpać radość z promieniowania wypływającego z Bożej Obecności, odnosi się to do uzyskania poznania i wiedzy o istnieniu Boga na sposób, który był im niedostępny, gdy przebywali w swych mrocznych i marnych ciałach.

3

Gdy wspomina się słowo „dusza”, nie oznacza to połączenia duszy i ciała, lecz samą formę duszy, będącą znajomością Boga, którą [dusza] posiadała odpowiednio do swojej zdolności. Zrozumie ona także abstrakcyjne koncepty i inne rzeczy. Jest to forma, którą opisano w czwartym rozdziale *Praw dotyczących podstawowych zasad Tory*. To jest dusza, o której jest mowa w tym kontekście. Jest to życie wolne od śmierci, bowiem przyczyną istnienia śmierci jest pojawienie się ciała – nazywane ono bywa więzami życia, jak w wersecie: „niech dusza mojego pana będzie zachowana w węźle życia” (*I Szmuel* 25, 29) – co stanowi nagrodę [czekającą na człowieka] w górze, której nie można przyrównać do żadnej innej nagrody, oraz dobro na wysokości, którego nie można porównać z żadnym innym dobrem, a które było udziałem każdego spośród proroków.

4

Zobacz, jak wiele figuratywnych nazw owo dobro [*Olam haba*] posiada: „Góra Boga” (*Psalm* 24, 3), „Miejsce Jego Świątości” (tamże), „święta droga” (*Jesaja* 35, 8), „Dziedzińce Boga” (*Psalm* 92, 14), „Przyjemność Boga” (*Psalm* 27, 4), „Namiot Boga” (*Psalm* 15, 1), „Pałac Boga” (*Psalm* 5, 8), „Dom Boga” (*Psalm* 27, 4), „Brama Boga” (*Psalm* 118, 20) itd. Chcąc je zobrazować, mędrcy nazwali dobro zaproszeniem na „posiłek”, który nazywany jest Przyszłym Światem.

5

Ostateczną odpłatą i karą jest odcięcie duszy, tak że nie może ona wstąpić do Przyszłego Świata, jak mówi werset: „ta dusza zostanie całkowicie odcięta, [chyba że odbędzie pokutę, w

przeciwnym razie] jego grzech pozostanie na nim” (*Bemidbar* 15, 31) – mowa tu o zniszczeniu. Prorocy przedstawiali je jako „otchłań zniszczenia” (*Psalm* 55, 24), „ogólne zniszczenie” (*Psalm* 88, 12), „palenisko” (*Jeszajahu* 30, 33), „robactwo” (*Przysłowia* 30, 15) – mówili również o wszelkich innych rodzajach zniszczenia lub unicestwienia, bowiem chodzi tu o nieodwracalną unicestwienie oraz zniszczenie, na które nie ma żadnego ratunku.

6

Nie lekceważ tego dobra [Świata Przyszłego], twierdząc, że nagroda za wypełnianie *micwot* nie polega na tym, że ktoś zyska doskonałość na ścieżce prawdy, lecz na tym, że będzie można spożywać wspaniałe potrawy i pić pyszne napoje, kochać się z wieloma pięknymi osobami, ubierać się w purpurę i ozdobne stroje, mieszkać w domu z kości słoniowej, korzystać ze srebrnych i złotych przedmiotów oraz robić tego rodzaju rzeczy w sposób taki jak rozpustni i głupi Arabowie, pełni lubieżności. W odróżnieniu od tego mędrcy rzekli, iż ten, kto posiada wiedzę, rozumie, że wszystkie te rzeczy są próżne i bezsensowne. Nie uświadczymy większego dobra na tym świecie, bowiem tu mamy materialne ciała. Wszystkie te rzeczy to potrzeby ciała, dusza zaś pragnie ich wyłącznie przez wzgląd na ciało, aby jego potrzeby zostały zaspokojone i żeby mogło ono dalej istnieć. Gdy nie ma już ciała, wszystko to staje się nicością. Wielkie dobro, którego doświadcza dusza w Przyszłym Świecie, sytuuje się poza wszelkim poziomem pojmowania, [dostępnym nam] na tym świecie. W świecie ziemskim znamy jedynie przyjemności cielesne, do których jesteśmy przywiązani, natomiast owo dobro [Przyszłego Świata] jest czymś niezmiernie przyjemnym i nie da się porównać do rozkoszy tego świata, chyba że dokona się tego w języku figuratywnym. Dobro to jest prawdą, która w Przyszłym Świecie jest dla duszy tym, czym dla ciała przyjemności cielesne, takie jak jedzenie czy picie. Owo dobro jest poza wszelkim wyobrażeniem, nie ma kresu i jest nieporównywalne z niczym. Dawid rzekł: „Jakże wielka jest dobroć Twoja, którą ukryłeś dla tych, którzy się Ciebie boją” (*Psalm* 31, 20).

7

Jakże mocno Dawid tęsknił do życia w Przyszłym Świecie – mówi o tym werset: „Ja jednak wierzę, że ujrzę dobroć *Boga* w krainie żyjących” (*Psalm* 27, 13). Już mędrcy minionych wieków nauczali, że nie jesteśmy w stanie w ogóle pojąć dobra Przyszłego Świata oraz że nie można poznać jego wielkości, piękna i samej istoty – wyłącznie Święty, niech będzie błogosławiony, je rozumie. Wszelkie dobro, które przepowiadali prorocy Jisraelowi,

stanowiło wyłącznie przyjemność materialną, która będzie jego udziałem w czasach masziacha, a także gdy przywrócona zostanie [Jisraelowi] władza królewska. Z dobrem Przyszłego Świata niczego nie da się porównać i ma niczego podobnego do niego, i prorocy nie wypowiadali się na jego temat – nie poczynili oni nawet aluzji do tego, że mogłoby ono mieć jakikolwiek kres. Jeszajahu rzekł: „Żadne oko nigdy nie widziało, o Boże, prócz Twego, co uczynisz dla tych, którzy czekają na Ciebie” (*Jeszajahu* 64, 3), co oznacza, że jest to dobro, którego prorocy nigdy nie widzieli – jedynie Bóg je widział, bowiem zostało przez Niego uczynione dla tych, którzy go oczekują. Mędrcy nauczali, że prorocy mówili wyłącznie o czasach masziacha, natomiast w odniesieniu do Przyszłego Świata – „Żadne oko nigdy nie widziało, o Boże, prócz Twego”.

8

To właśnie do tego nawiązywali mędrcy, mówiąc o Przyszłym Świecie – nie dlatego jednak, że istnieje on już teraz i nastanie wówczas, gdy zniszczony zostanie ten świat, bowiem nie o to tu chodzi. Przyszły Świat istnieje, jak mówi werset: „Jakże wielka jest dobroć Twoja, którą zachowałeś dla tych, którzy się Ciebie boją” (*Psalm* 31, 20). Nazwany został Przyszłym Światem jedynie dlatego, że życie tam następuje dopiero po życiu na tym świecie, gdzie istniejemy jako połączenie duszy i ciała – taka egzystencja jest pierwsza.